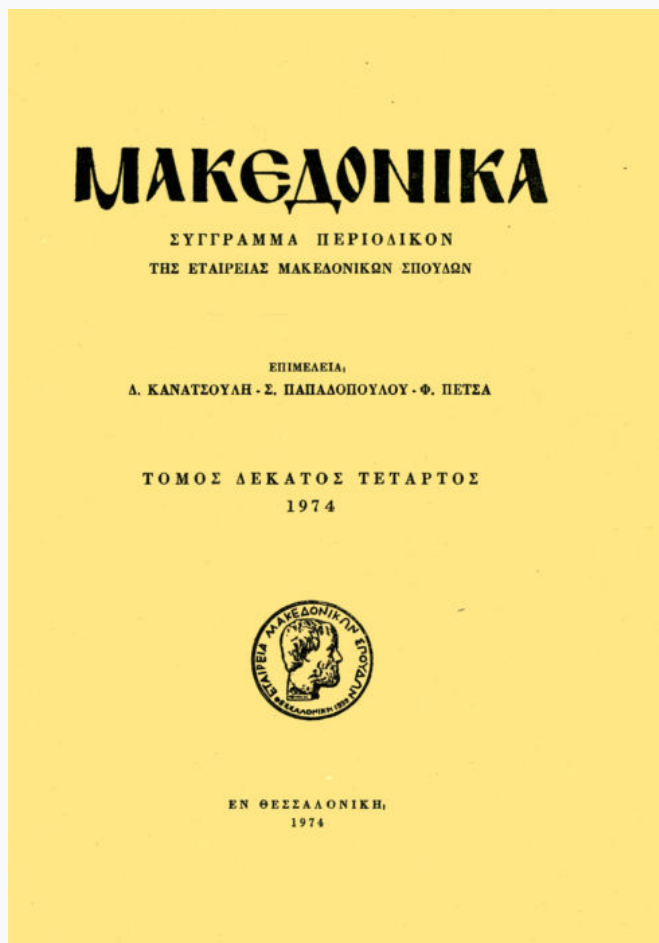

Μακεδονικά

Τόμ. 14, Αρ. 1 (1974)

Ιωάν. Κ. Βασδραβέλλη, Αρματολοί και Κλέφτες
εις την Μακεδονίαν

Κωνστ. Κ. Παπουλίδης

doi: [10.12681/makedonika.602](https://doi.org/10.12681/makedonika.602)

Copyright © 2015, Κωνστ. Κ. Παπουλίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπουλίδης Κ. Κ. (1974). Ιωάν. Κ. Βασδραβέλλη, Αρματολοί και Κλέφτες εις την Μακεδονίαν. *Μακεδονικά*, 14(1), 446–449. <https://doi.org/10.12681/makedonika.602>

κῆς ἱστοριογραφίας, ἀξίζει νὰ μνημονευθῇ ἀκόμα μία: ὁ ἀφελληνισμὸς τῆς μακεδονικῆς ἱστοριογραφίας τῶν Σκοπίων. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν διήκουσαν ἔννοιαν τῆς γιουγκοσλαβικῆς ἱστοριογραφίας περὶ Μακεδονίας παραλλήλως πρὸς τὴν συστηματικὴν ἀποβουλγαροποίησιν. Ὁ ἀφελληνισμὸς ἐμφανίζεται χονδροειδῆς κατὰ τὴν ἐπανερμηνείαν τῶν γεγονότων τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Μακεδονίας, ὑπονοεῖται δὲ καὶ καλλιεργεῖται τεχνήντως εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων περιόδων τῆς ἱστορίας τοῦ χώρου τοῦτου. Ἐχομεν, ὡσαύτως, καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς ἀποσερβοποιήσεως ἀλλὰ τοῦτο εἶναι λίαν ἀσθενές, διότι πρὸ πολλοῦ ὁ σερβικὸς παράγων εἶχε χάσει τὴν ἐπαφὴν του μετὰ τὴν Μακεδονίαν. Ἐπομένως, τὰ δύο ἄλλα στοιχεῖα τῆς ἀποβουλγαροποιήσεως καὶ τοῦ ἀφελληνισμοῦ χαρακτηρίζουν βασικῶς τὴν γιουγκοσλαβικὴν ἱστοριογραφίαν περὶ Μακεδονίας.

Εἰδικώτερον εἰς τὰ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων λεγόμενα (σ. 8) πρέπει νὰ διορθώσωμεν ὅτι ἡ ἀνακήρυξις τοῦ «αὐτοκεφάλου» τῆς μητροπόλεως Σκοπίων ἐγένετο τὴν 17 Ἰουλίου 1967 καὶ ὄχι τὸ 1968, τὴν δὲ σχετικὴν βιβλιογραφίαν (σ. 8, ὑποσημ. 4) νὰ συμπληρώσωμεν μετὰ τρία ἄλλα βασικὰ ἔργα: D. j. S l i j e r e v i ć, Pitanje Makedonske Pravoslavne Crkve u Jugoslaviji (= Τὸ πρόβλημα τῆς Μακεδονικῆς Ἐκκλησίας εἰς Γιουγκοσλαβίαν), München 1959. D. I l i e v s k i, Smislata na nekoj otpori protiv avtokefalijata na Makedonskata Pravoslavnata Crkva (= Ἡ ἔννοια ἀντιδράσεων τινων κατὰ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Μακεδονικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας), Skopje 1970. T o ὅ α ὁ τ ο ὅ, Avtokefalnosta na Makedonskata Pravoslavnata Crkva (= Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Μακεδονικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας) Skopje 1972.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Α. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ἰ ω ἂ ν. Κ. Β α σ δ ρ α β έ λ λ η, Ἀρματολοὶ καὶ Κλέφτες εἰς τὴν Μακεδονίαν, β' ἔκδοσις, Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 184. (Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν «*Annales*» τ. Χ (1973), ἐκδιδόμενον παρὰ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἱστορίας καὶ Ἀρχαιολογίας τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ἰα-σίου, σ. 492-494).

Ἡ ἐξέγερσις τῶν κλεφτῶν ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἱστορικῶν, διότι οἱ κλέφτες ἀπετέλεσαν, ὅπως διαβεβαίω ὁ ἱστορικὸς Φιλῆμων, τὴν ἐθνικὴν φρουρὰν τῆς Ἑλλάδος. (Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας). Αὕτη ἐνεψύχωσε καὶ διεφύλαξε ζωντανὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἔδωσε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως μαχητὰς ἀξίας. Νὰ ἀναφέρωμεν μόνον τὴν καταστροφὴν τοῦ Δράμαλις εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, διότι ὁ Δράμαλις μετὰ τοὺς τριάντα χιλιάδες Τούρκους, ἐνέσπειρε τὸν πανικὸν τόσον εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅσον καὶ εἰς τοὺς λογίους, τοὺς ἀρχηγούς, καθὼς καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ διεξεδίκουν τὴν πατρίτητα τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Πρῶτος ποὺ ἠσχολήθη μετὰ τὴν ἐξέγερσιν τῶν κλεφτῶν καὶ μᾶς ἔδωσε πολὺτιμες πληροφορίες ὑπῆρξεν ὁ γάλλος Claude Fauriel, ὅστις ἐξέδωκε εἰς τὸ Παρίσι τὸ ἔτος 1824 τὸν πρῶτον τόμον τῆς συλλογῆς του «*Δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ τὴν νεωτέρα Ἑλλάδα*», εἰς τὰ ὁποῖα τὰ κλέφτικα καταλαμβάνουν ἓνα ἀρκετὰ ἐκτεταμένο μέρος. Ἐκτοτε τὸ θέμα τῶν κλεφτῶν ἐρευνᾶται καὶ μελετᾶται συνεχῶς.

Ὁ ἱστορικὸς Τρικούπης γράφει ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ριζωμένη εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὅταν ἡ κοινωνία δὲν προσφέρει ἀρκετὰς ἐγγυήσεις διὰ τὴν ἐξάπλωσιν αὐτῆς, ἡ κοινωνικὴ ζωὴ καταντᾷ βαρὺς ζυγός.

Διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ αὐτὸν τὸν ζυγὸν ἐγεννήθη ἡ κίνησις τῶν κλεφτῶν καὶ τὸ δνομα τῶν μαχητῶν αὐτῶν μεταδοθὲν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἐδυνάμωσε τὴν ἐλπίδα διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν (Σπ. Τρικούπης, Ἡ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως).

Ὁ Παπαρρηγόπουλος πιστεύει ὅτι ἡ κίνησις τῶν κλεφτῶν ἐδημιουργήθη ἀκόμη ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (Παπαρρηγόπουλος, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους).

Αἱ πληροφορίες διὰ τοὺς κλέφτες ἐπλευτήθησαν διὰ τῆς ἐκδόσεως, μετὰ τῶν ἐτῶν 1939-1942, τῶν στρατιωτικῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Κασομούλη (Ἐνθυμήματα στρατιωτικὰ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων).

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν πληροφοριῶν ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἱστορίαν τῶν κλεφτῶν ἐσθιρίζετο ἕως τότε ἰδίως εἰς τὰ δημοτικά τραγούδια ἢ εἰς τὴν παράδοσιν καὶ ὄχι εἰς ἀποδείξεις ἀρχαικάς.

Ὁ Ἰωάννης Βασδραβέλλη εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐξέδωκε τὸ ἔτος 1948 ἐργασίαν θεμελιωμένην ἐπὶ τοιούτων ἀρχαικῶν μαρτυριῶν. Εἰς μίαν νεωτέραν ἐκδοσιν ἢ ὁποία ἐξεδόθη τὸ ἔτος 1970 ὁ συγγραφεὺς ἀναλύει τὰς ἐργασίας τῶν κλεφτῶν τὰς ἐκδοθείσας εἰς τὴν Βουλγαρίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Ρουμανίαν καὶ Τουρκίαν, διὰ νὰ ἐξετάσῃ ἐν συνεχείᾳ συστηματικὰ τὰς ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βεροίας καὶ τῆς Θεσσαλονίκης νέας μαρτυρίας. Ἀκολουθεῖ κεφάλαιον μὲ τυρκικά ἀνέκδοτα ἔγγραφα μεταφρασθέντα εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Παρατίθενται εἰκὼν τοῦ σουλτάνου Μουράτ τοῦ Β', δύο φωτοτυπία τυρκικῶν ἐγγράφων καὶ περιλήψεις τῆς ὅλης ἐργασίας εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Βιβλιογραφία καὶ Πίναξ περιεχομένων τερματίζουν τὴν ἐργασίαν. Τὸ θέμα τοῦ ἔργου, ἐξαιρέσει τοῦ πρώτου κεφαλαίου, καλύπτει μίαν περίοδον δύο σχεδὸν αἰῶνων (1 Μαρτίου 1627-28 Μαΐου 1890).

Τὸ ἔργον παρουσιάζει ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Ρουμάνων, καθόσον ὁ συγγραφεὺς ἠσχολήθη καὶ μὲ τὰς κινήσεις τῶν χαϊδούκων τῆς Καρπαθοβαλκανικῆς, τῆς Ρουμανίας, Γιουγκοσλαβίας, Βουλγαρίας, Ἀλβανίας, καθὼς καὶ μὲ ἐκείνους τοὺς ἀρματολοὺς οἱ ὅποιοι ἀργότερα ἔγιναν κλέφτες καὶ ἀποτελοῦσαν δύναμιν ὑπολογισμόν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ἀρματολοὶ ἦσαν μίᾳ δυνάμει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Τούρκων, ἐνῶ οἱ κλέφτες ἦσαν ὡς ἀσπνδοὶ ἐχθροὶ τῶν, ἀλλὰ μόλις ἀνελάμβανον τὸ ἀρματολίκι, οἱ κλέφτες ἐγίνοντο ἀρματολοί. Τοιοῦτοι ἀρματολοὶ, ἀναφερόμενοι εἰς τὸ ἔργον τοῦ Βασδραβέλλη ὑπῆρχον καὶ εἰς τὸν Δουνάβιον καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Τέμεσβαρ.

Βασίζομενος σὲ τυρκικὰς πηγὰς, ὁ συγγραφεὺς ὀμίλει δι' ἕνα φερμάνι τοῦ Ἀσὶκ πασᾶ Ζαντὲ (1490), ὅπου συναντᾶται ἡ λέξις μαρτολός, ποὺ εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς Βεροίας ἐμφανίζεται ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ μερτιλός κεφερεσί (ἀρματολός, ἀπιστός). Ἡ λέξις ἐπεξηγεῖται εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Ἀχμέτ Βεφίκ (1293), καὶ σημαίνει πειρατὰς ποὺ ἐλεηλάτουν τὰ πλοῖα τοῦ Δουνάβεος. Τὸ ἴδιο προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸ λεξικὸν «καμουζ-ι-τουρκι» τοῦ Σεμσεδδίν (1314).

Ἐπειδὴ εἰς τὰ οὐγγρικά σύνορα ἡ ἡσυχία διεσάλευτο συχνά, ὁ Μουράτ ὁ Γ' διέταξε τοὺς μελερμπέηδες τοῦ Μπράσωβ, Βιδινίου καὶ Τέμεσβαρ νὰ φυλακίζουν τοὺς ἀρματολοὺς. Παρ' ὅλα αὐτὰ, αὐτοὶ ἐνεφανίζοντο ἐκ νέου ὡς προκύπτει ἀπὸ τὰ ντοκουμέντα τοῦ ἔτους 1592.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πολιορκίας τῆς Βιέννης εἰς τὰ 1683, οἱ ἀρματολοὶ ἔλαβον τὴν ἐντολὴν νὰ παρακολουθοῦν τοὺς χαϊντούκους, ἀλλὰ δὲν ἀποκλείεται ἄρκετοι ἀπὸ αὐτοὺς νὰ εἶχαν καταφύγει εἰς τὰ Δυτικά βουνὰ ἢ εἰς τὰ Ἀνατολικά Καρπάθια, διὰ νὰ διεσπύσων εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Μολδαβίας. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῆς παρακολούθησεως τῶν χαϊντούκων, ἀπέθανε καὶ ὁ καπετὰν Ματέϊ Λεπαντάτουλ, ὁ ὁποῖος ἐτάφη εἰς τὴν μονὴν Μπγοδάνα τοῦ βιλαετίου Μπκάκου, τὴν 23 Ἀπριλίῳ 1684. Ἡ ἐπιγραφή ἐπὶ τῶν τάφων ἀναγράφει εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὅτι ἐφονεύθη ἀπὸ τοὺς ληστὰς. (Αἱ ἱστορικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ σημειώσεις συνελέγησαν ἀπὸ 48 μοναστήρια καὶ παλαιὰς ἐκκλησίας τῆς Μολδαβίας). Ἰσως νὰ ἐπρόκειτο διὰ χαϊντούκους, διότι αἱ λέξεις αὗται ἦσαν σχεδὸν συνώνυμοι. Πάντως δὲν παρουσίαζον σημαντικὰς διαφορὰς. Ὁ ληστής ἐγένετο χαϊντού-

κος καὶ ἐνίοτε αἱ πράξεις τῶν χαϊντούκων ἦσαν ληστρικά (Ι. Νεάσκιου, Οἱ Χαϊτούκοι εἰς τὴν Ρουμανίαν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1822-1828). Πρέπει νὰ ἔχαμεν ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι ἐξήρωι τῶν χαϊντούκων ἦσαν ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς δνόμαζον ληστές.

Ὁ Βασδραβέλλης καταπολεμεῖ καὶ δὲν δέχεται τὰ ὑποστηριζόμενα ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Ματκόβσκι, τὴν Μπίστρα Σβέτκοβα καὶ τὸν Σάββα Γιανκοβίτσι. (Ἡ κλεφτουρία εἰς τὰ Βαλκάνια ὑπὸ μορφὴν κοινωνικὴν καὶ ἀντιοθωμανικὴν — Μέλεται καὶ Ἱστορικὰ ἀρθρα τόμος 6ος, 1964). Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ὁ ἐρευνητὴς Βασδραβέλλης μεταφράζει λαθασμένα τὴν ρουμανικὴν λέξιν κοινωνικός διὰ τῆς τοιαύτης σοσιαλιστῆς.

Πλέον κατηγορηματικὸς εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εἶναι ὁ Ἰωάννης Τσάρας, ὁ ὁποῖος γράφει: Οἱ κλέφτες κατὰ τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας οὔτε ταξικὸν οὔτε ἐθνικὸν ἄγωνα ἔκαμον, διότι οὔτε ἤξεραν τί ἐσήμαινον αὐτά.

Ὁ ἄγων τῶν ἐναντίων τῶν Τούρκων ἦτο μία προσωπικὴ ἄμυνα διὰ νὰ ζήσουν. Ἄλλωστε οὔτε αἱ ἱστορικαὶ συνθήκαι ἦσαν ὥριμοι διὰ νὰ καθορίσουν τὸν ἄγωνα τῶν εἰς τὸ πλῆσιον τῶν ἐθνικῶν ἁγώνων. Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ ταξικὸν ἢ ἐθνικὸν ἄγωνα τῶν κλεφτῶν ἢ τῶν χαϊντούκων, διότι αὐτοὶ δὲν ἀποτελοῦσαν κοινωνικὴν τάξιν καί, οὔτε διεδραμάτισαν ποτὲ ρόλον οἰκονομικὸν ἢ πολιτικὸν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ δύναμις αὐτῆς τῆς αὐθρομήτου λαϊκῆς κινήσεως ἦτο ἡ ἀγροτιά, τὴν ὁποίαν ἐξεμεταλλεύοντο ὅχι μόνον οἱ Τούρκοι ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ Βούλγαροι. Εἰς τὸ ἀγροτικὸ σπῆτι εὗρισκεν ὁ χαϊντούκος στέγη, τροφή ἢ βοήθεια. Ἡ ἐπίθεσή του κατηρθύνετο μόνον ἐναντίον τῶν ἐκμεταλλευτῶν, ἀδιαφόρως ἐθνικότητος. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ κλέφτες δὲν ἐπετίθεντο ἐναντίον τῶν γαιοκτημόνων μὲ ταξικὴν συνείδησιν, ἐκεῖνος ὅμως ποῦ μελετᾷ αὐτὸ τὸ φαινόμενον ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμου, δὲν μπορεῖ παρά νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὸ πλῆσιον τῶν ἀντιθέσεων τοῦ φεουδαρχικοῦ καθεστώτος.

Ὅλος διαφορετικὸς εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μας, ὁ ἄγων διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐλευθερίαν. Κάτι τέτοιο δὲν διαφαίνεται εἰς κανένα ντοκουμέντο καὶ εἰς καμμίαν λαϊκὴν παράδοσιν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ κίνησις τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας εἶναι ἔργον τῆς ἀστικῆς τάξεως, ἀπὸ τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν αὕτη ἀπέκτησε συνείδησιν μέσσι εἰς ἓνα πνεῦμα ἐθνικῆς ἐλευθερίας ἢ ἐξεγέρσεως τῶν κλεφτῶν. Γραπτοὶ κανόνες συνυπάρξεως ἢ ἐνεργείας δὲν ὑπῆρχον εἰς τὴν κίνησιν τῶν κλεφτῶν, κυριαρχοῦσεν ὅμως εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τῆς πειθαρχίας καὶ μία ἠθικὴ βασιζομένη εἰς τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀλληλοβοήθειαν. Ἐγινόντο συνεχῶς ἀντέχοντες εἰς τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν καὶ ὅταν ἐπεφταν εἰς τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν ὑπέμενον τὰ βασανιστήρια μὲ θαυμασίαν στοϊκότητα.

Τὸ ἔργον τοῦ Βασδραβέλλης εἶναι μία πολύτιμη συμβολὴ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐξεγέρσεως τῶν κλεφτῶν καὶ μερικαὶ χρονολογίαι συμφωνοῦν μετὰ βεβαιότητος εἰς τὰς κοινωνικὰς κινήσεις τῶν ρουμανικῶν χωρῶν. Οὕτω ὁ συγγραφεὺς ὁμιλῶν διὰ τὸν ἡρωϊσμὸν ποῦ ἔδειξαν οἱ Ἕλληνες εἰς διάφορα ξένα στρατεύματα, ἰδίως εἰς ἐκεῖνα τῆς Βενετίας, γράφει ὅτι οἱ Ἕλληνες σιτιουργοὶ τοῦ 17ου αἰῶνος ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὴν δραστηριότητα τοῦ βοεβόντα τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ τοῦ Γενναίου, ὑπεστήριζον ὅτι ἡ ἐπανάστασις αὐτοῦ ἐναντίον τῶν Τούρκων ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας ἢ Ἀλβανίας, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν τὴν καλυτέραν στρατιωτικὴν μονάδα τοῦ στρατοῦ του. Ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Βασδραβέλλης μανθάνομεν ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὰς τῆς ἐπαναστατικῆς κινήσεως ἀπὸ τὰς Παραδουνάβιους ἡγεμονίας, ὁ Γεωργάκης Ὀλύμπιος, κατήγετο ἀπὸ οἰκογενίαν κλεφτῶν ποῦ δνομάζετο Λαζαῖοι.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ γνώμη διὰ τὸν καπετὰν Νικοτσάραν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ κεφαλῇς μιᾶς μεγάλης ομάδος κλεφτῶν ἐπεχείρησε τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1807 μίαν παράτολμον ἐκστρατείαν πρὸς Βορρᾶν, δημιουργήσας τὴν ἐντύπωσιν ὅτι θέλει νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Σερβίαν διὰ νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν ἐξέγερσιν τοῦ Καραγιώργη. Αὐτὸς ἀνεχώρησε ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Ὁρφانوῦ τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἔφθασε εἰς τὸ δρος Μπόζ-Ντάγκ, πρὸς Βορρᾶν τῶν Σερρών,

όπου περιεκυκλώθη από 8.000 στρατιώτας του βαλῆ τῆς πόλεως Σερρών Ἰσμαὴλ βέη. Ἡ μάχη διήρκησε τρεῖς ἡμέρας καὶ ὁ Νικοτσάρας ἔχασε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὁπαδῶν του. Κατ'ὥρθεως ὅμως νὰ διασπᾷ τὴν κύκλωσιν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ζίχνας, ὅπου ὑπέστη ἐπίσης ἐπιθεσιν ἀπὸ τουρκικὰς δυνάμεις. Ἡ δραστηριότης τοῦ ἀπέτυχε καὶ ἐχρειάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου ἐξώρμησε.

Ὑστερα ἀπὸ πολλὰς περιπετείας κατ'ὥρθεως νὰ σωθῇ εἰς τὸ ὄρος Ἄθως. Ὁ Βασδραβέλλης ὑποστηρίζει, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλους ἐρευνητὰς ὅτι δὲν ἔχει διαπιστωθῇ ἀκόμη ἐὰν ὁ Νικοτσάρας ἤθελε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Σερβίαν διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Καραγιώργη, ἢ εἰς τὰς Παραδουναβίους ἡγεμονίας, διὰ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοὺς συμπατριώτας του, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦσαν εἰς τὰ στρατεύματα τῶν Ἡγεμονιῶν.

Πολλὰς φορὰς ὅμως οἱ κλέφτες περιεφίγγοντο ἀπὸ τὰς ὀθωμανικὰς ἀρχὰς καὶ τότε εὗρισκον καταφύγιον εἰς ἄλλας διαφόρους χώρας μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ρουμανικαί. Πρόκειται διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰωάννου Φαρμάκη, συντρόφου εἰς τὴν μάχην τοῦ Γεωργάκη Ὀλυμπίου.

Παρουσιάσαμεν μερικὰ στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τὴν ἱστορίαν τῆς Ρουμανίας, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦ Βασδραβέλλη ἀποτελεῖ μίαν σοβαρὰν συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ φαινομένου τῶν χαϊδούκων εἰς ὅλην τὴν βαλκανικὴν περιοχὴν.

(Μετάφρασις ἐκ τῆς ρουμανικῆς)

Χ ε ρ ο υ β ε ῖ μ, ἀρχιμανδρίτου, Σύγχρονες ἀγιορείτικες μορφές.

Πρόκειται περὶ σειρὰς βιογραφιῶν ἀπὸ τὸν ἀγιορειτικὸν κόσμον, μετὰ πρόσωπα πού ἔδρασαν τὸν 20ο αἰῶνα στὴν ἄσκησιν, στὴν προσευχὴ καὶ γενικὰ στὸ θεωρητικὸν στοιχεῖο τοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ ἐκδοτικὴ προσπάθεια ὀφείλεται στὴν Μονὴ τοῦ Παρακλήτου (Ὡρωπὸς-Ἀττικῆς), ἡ ὁποία θέλει νὰ παρουσιάσῃ στὸ εὐρὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ μορφὰς τοῦ ἀγιορειτικοῦ ἀσκητισμοῦ. Ἡ κάθε ἐκδόσις εἶναι ἐπιμελημένη μετὰ ἐγχρωμῶν ἐξώφυλλο καὶ φωτογραφίας. Ἀλλὰ ὥς δοῦμε περιληπτικὰ τὸ ἱστορικὸν περιεχόμενον κάθε βιβλίου:

1. Χ ε ρ ο υ β ε ῖ μ, ἀρχιμανδρίτου, Ἰωακείμ Ἀγιαννανίτης (Νικολαΐδης), Σύγχρονες ἀγιορείτικες μορφές, ἐκδόσεις Ἀδελφότητος «Ὁ Παράκλητος», Ὡρωπὸς Ἀττικῆς 1973, σελ. 44+1 φωτογραφία ἐκτὸς κειμένου.

Ὁ πατὴρ Ἰωακείμ (στὸν κόσμον Ἰωάννης Νικολαΐδης) γεννήθηκε τὸ 1895 στὴν Καλαμάτα καὶ ὑπηρετήσεως ὡς κληρικὸς στὶς ἐλληνικὰς παροικίας τῶν Η.Π.Α. Τὸ 1930 ἐγκαταστάθηκε στὴν Σκῆτη τῆς Ἀγίας Ἄννας τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἡ ἀσκητικὴ καὶ παραδοσιακὴ αὐτὴ μορφή τοῦ ἀγιορειτικοῦ ἀναχωρητισμοῦ πέθανε τὸ 1950.

2. Τ ο ῦ Ἰ δ ι ο υ, Ἀθανάσιος Γρηγοριάτης, ἔ.ἀ., 1971, σελ. 59+2 φωτογραφίες ἐκτὸς κειμένου.

Ὁ πατὴρ Ἀθανάσιος (στὸν κόσμον Ἀνδρέας Πρωτογελόπουλος) γεννήθηκε στὸν Πύργο τῆς Ἠλείας. Τὸ 1891 ἔλαβε τὸ μοναχικὸν σχῆμα στὴν Μονὴ Γρηγορίου τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Μετὰ τὴν πνευματικὴν του ἀκτινοβολίαν ἐξελέγη ἡγούμενος τῆς Μονῆς. Σ' αὐτὸν ὀφείλεται ἡ ἀναδιοργάνωσις καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνόρθωσις τῆς Μονῆς. Παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ του τέκνου Βησσαρίωνος. Γιά πολλὰ ἔτη ὑπῆρξε ὁ πνευματικὸς στυλοβάτης τῆς Μονῆς. Πέθανε τὸ 1953.

3. Τ ο ῦ Ἰ δ ι ο υ, Καλλίνικος ὁ ἡσυχαστής, ἔ.ἀ., 1973, σελ. 68+1 φωτογραφία ἐκτὸς κειμένου.